

Grænsehistorie: Tysk eller dansk

Grænselandets historie er igennem lang tid blevet videnskabeligt undersøgt. Men i menneskenes hoveder eksisterer der forskellige tyske og danske versioner, fortæller historikeren Martin Klatt, som arbejder i Sønderborg.

SØNDERBORG. - Den dansk-tyske grænselands-historie er noget særligt, for her har der igennem lang tid været en flydende overgang mellem to kulturer, siger historikeren Martin Klatt, som bor på den tyske side af grænsen i Valsbøl. Sammenlignet med andre »vestlige« grænser i Tyskland, som for det meste er blevet etableret siden 30-års krigen, fandtes der - bortset fra Elsass-Lothringen - aldrig forhold som i hertugdømmet Slesvig, siger den 44-årige associerede professor ved Syd-dansk Universitet i Sønderborg. Han arbejder på Institut for Grænseregionsforskning.

Stabile grænser

Ved de tyske østgrænser gælder der siden fordrivelserne i slutningen af Anden Verdenskrig princippet om etnisk stabile grænser. Her

BLANDT NABOER - UNTER NACHBARN

eksisterer der ikke et historisk-kulturelt grænseområde, som det findes ved den dansk-tyske grænse i dag, forklarer Martin Klatt og tilføjer, at det i sidste ende ikke har været krigen, der har været afgørende for grænsedragningen i Slesvig, men den kulturelle kamp mellem danskere og tyskere.

- Egentlig begyndte denne strid allerede omkring 1800, og den fortsætter den dag i dag, idet moderlandene støtter de to mindretal, for at forhindre en ellers truende assimilering af det danske og det tyske mindretal, lyder Martin Klatts skarpe vurdering.

Historien grundlag for identiteten

- Historie er vigtig for menneskene. Den skaber en identitet, der er knyttet sammen med hjemstavnen, understreger historikeren, som er vokset op i Hamborg, og som kom i kontakt med den dansk-tyske historie under sit universitetsstudium i Kiel. Han har også læst i Danmark i et år og skrevet sit magisterar-

bejde om det løsningsforslag for grænsespørgsmålet, som de internationalt orienterede socialdemokrater kom med i Wels-Stauning-aftalen i 1923.

Mens de fleste danskere og tyskere stod uforsonligt overfor hinanden efter grænsedragningen i 1920, havde de socialdemokratiske spidser i Berlin og København aftalt, at socialdemokraterne i grænseregionen skulle tilslutte sig partiet i det pågældende land. I 1920 var de tyske socialdemokrater ellers stadig meget engageret i, at Sydslesvig skulle forblive tysk.

Martin Klatt understreger med henblik på sin professions traditioner, at det i det 19. århundrede overvejende var historikernes opgave at legitimere egen nation. Netop i forhold til den dansk-tyske strid engagerede historikerne sig for nationalstatens ide.

- Det senere meget brugte »Ripener Privileg« fra 1460 (Schleswig und Holstein up evig ungedeelt) i den tyske argumentation i Slesvig-spørgsmålet blev gravet op af historieprofessor Dahlmann, selv om det formodentligt relaterede til helt andre ting, end man hævdede 400 år senere, siger forskeren, som har lavet sin promovering ved studieafdelingen på Dansk Centralbibliotek i Flensborg. Emnet var det danske mindretals historie og flygtningeproblematikken i Sydslesvig efter Anden Verdenskrig.

Fortællende histoie med mange myter

- Man skal skelne mellem, at der på den ene side findes professionel historieforskning og på den anden side befolkningens fortællende historie, som bliver givet videre i familierne, og som præger almindelige menneskers syn på historie mere end det, de har lært i skolen, siger Martin Klatt.

- Her er der mange myter, forklarer han og henviser til sin egen forskning. For eksempel siger man i Sydslesvig tit, at mange flygtninge kom ind i det danske mindretal, som var i en opsvingsfase efter 1945, og det passer helt entydigt ikke.

Martin Klatt er kommet til den erkendelse, at det er forskellige overleveringer af den slesvigske historie, der har sat sig fast på den danske og på den tyske side af grænsen, selv om regionen frem til 1920 var en forvaltningsmæssig og økonomisk enhed.

- Frem til og ind i det 19. århundrede var der især særlige økonomiske forbindelser mellem nord og syd på vestkysten og på østkysten, fortæller han og henviser til, at grænsedragningen i 1920 har haft langt større negative konsekvenser for den sydlige del af Sydslesvig end for Nordslesvig, efter at Sydslesvigs indlemmelse i det tyske rige i 1864 allerede havde ført til et første økonomisk indgreb.

- Sydslesvigs fælles historie blev indføjet såvel i den tyske som i den danske

Martin Klatt bor i Valsbøl – i en forhenværende skolebygning, som blev oprettet i 1929 som led i den tyske støtte til grænselandet. (Foto: Heesch)

historie, forklarer historikeren

Overfladisk historisk bevidsthed

Det er interessant, at nyere forskningsresultater fra Institut for Grænseregionsforskning har vist, at yngre mennesker i den dansk-tyske grænseregion er præget af en meget overfladisk historisk bevidsthed.

- Unge mennesker har ikke en bevidsthed for og indsigt i, at nationale spørgsmål er vigtige, siger han og henviser til, at negative fordomme er meget udbredt blandt de unge.

- Man har stadig kun enten tyske eller danske referencerammer, siger Klatt og fortæller om den oplevelse, at stereotyperne først falmer, når danske og tyske unge knytter elskovs- og parforhold.

Efter hans opfattelse er det for tiden kun de danske og tyske mindretalsskoler, der er i stand til at slå bro fra tysk til dansk.

Klatt fortæller, at samar-

bejdet mellem danske og tyske historikere allerede startede i 1950'erne. Man har afholdt konferencer sammen og udgivet bøger med historiske kilder. I lang tid har samarbejdet været meget formelt, men nu arbejder danske og tyske historikere grænseoverskridende. Klatt minder også om, at Institut for Grænseregionsforskning i Aabenraa blev grundlagt som en konsekvens af, at Danmark gik ind i EF. Det skulle undersøge virkningerne af den nationale balance. I mellemtiden findes der ikke længere tabuemner mellem den danske og den tyske historieforskning, mener Klatt, men han registrerer med ubehag, at interessen for egnens historie i Sydslesvig er dalende.

- Formidlingen er den store opgave, siger Klatt og henviser til positive eksempler som tematiseringen af historie ved etableringen af en dansk-tyske cykelrute i grænseregionen.

Volker Heesch

” Det er interessant, at nyere forskningsresultater fra Institut for Grænseregionsforskning har vist, at yngre mennesker i den dansk-tyske grænseregion er præget af en meget overfladisk historisk bevidsthed.

Martin Klatt

Museer og mindesmærker

- Museum på Sønderborg Slot, Sønderborg
- Deutsches Museum Nordschleswig, Sønderborg
- Historiecenter Dybbøl Banke, Dybbøl
- Danevirkegården, Danevirke
- KZ-mindesmærkerne i Ladelund og Svesing
- Museum på Sønderborg Slot, Sønderborg
- Deutsches Museum Nordschleswig, Sønderborg
- Historiecenter Dybbøl Banke, Dybbøl
- Danevirkegården, Danevirke
- KZ-mindesmærkerne i Ladelund og Svesing
- Frøslevlejren, Frøslev